

Цетиње, 13. марта

У односима спрам Црне Горе Аустрија је изашла из резерве. До сад смо по непријатељском држању њене полуслужбене штампе противу нас могли оцјењивати, шта Беч у овој великој кризи на Балкану мисли о нама.

Сад нам своје мисли и намјере исказује отворено, у дипломатским нотама! Ове говоре језиком насиља, неправде, пријетња, душманске мржње. Штампана им секундира, и силом диспозиционог фонда о Црној Гори покушава ширити неистине и гнусобе.

Јасно је као дан, да Аустрија с нама хоће да изазове сукоб. За ту цијелу припрема земљиште. Пред јавним мишљењем цивилизоване Европе није лако оправдати нападање Црне Горе. Није лако пред свијетом учинити симпатичним нартање једне велике силе на најмању европску државу. Аустрија је узела независну улогу; она велика и богата хоће да прогута малу и сиромашну Црну Гору! И у стара давна времена варварије у међународним односима свак би се у души згрозио над таквим поступком великога и моћнога.

Знајући то, Аустрија измишља поведе, ствара изговоре. И она мора водити рачуна о духу времена, које вије данашњом Европом.

Кад на основу грубих измишљотина успије да раздражи јавно мишљење противу нас, тад ће, нада се, добити и пристанак и одобрење истога за борбу са нама. План вјешто скројен, али неостварљив из престога разлога, што се данас у Европи мало вјере поклања аустриским измишљотинама о Балкану, нарочито о српским државама. Фридрих и Прохаскина афера још су у живој успомени. Оне су огледало аустрског система противу српскога народа и његових двију краљевина.

*

Надала је паклену грају аустриска штампа због тобожње вјерске неосношљивости у Црној Гори!

У ђаковичком округу тамошњи католици одмах по ослобођењу тих крајева изјавише нашим властима жељу да пријеђу у православље, у вјеру својих предака. Треба знати да се је тамо наш народ католички зато, да би спасао живот, пошто су и католици, на посредовање Аустрије у Цариграду, смјели носити оружје. Само православно не! Наше се власти нијесу могле опријети спонтаном покрету у народу, који се био почео и чудити зашто му се не допушта прелазак у православље. Краљевска Влада била је допустила привременом архиепископу да дође у Ђаковицу и својим ауторитетом одврати народ од његове намјере. Али у приступу архиепископа ве-

лики број католика изјавио је да прима православље! Народ је био раздражен и поступцима католичког свештеника Палића, који је католике отворено позивао на оружје противу Црне Горе, њихове хришћанске ослободитељке! Несрећа је хтјела да Палић буде од стражара убијен на путу кад је спровођен суду у Пећ као прост бунтовник. Спровођен је са педесетпет саучесника, које је и на путу за Пећ бунуо и с њима хтио из руку власти и закона умаћи у планине. Стражари су три пут позвали Палића да стане, али он, мислећи можда да ће Аустрија штитити и његова недјела, није хтио послушати. Шта су у томе случају стражари били дужни да раде? Шта друго него исто, што би се радило у сличном случају у свакој европској држави! Пуцали су на бунтовнике и бјегунце да их силом оружја доведу пред суд правде. Палић је том приликом са два саучесника погинуо, што се може јако жалити, јер се на основу тога с аустрискe стране саградила читава зграда лажних оптужаба противу Црне Горе.

Тај жалосни случај, који је створен једино кривцом бунтовника да можда и познате пропаганде с стране злоупотребила је бечка штампа, да Црну Гору прикаже као земљу вјерске неосношљивости. До неба пропишташе полуслужбени бечки листови (разумије се лицемјерно), позивајући сву Европу у помоћ противу Црне Горе. Рекоше да је Палић мучен, да је под пријетњама од њега изнуђавано да пријеђа у православље. Рекоше да су католици ђаковичког округа силом власти натјеривани у православље. Направише од Палића мученика, Боже нам прости, највећег последице Спаситеља, а аустрискую владу позваху, да „у име цивилизације“ постави ред у Црној Гори!! Рекоше отворено шта хоће. Хоће нови европски мандат за увођење реда, сад даље на југу Балкана, пошто су Босну прогутали.

Уз грају штампе долетјела је и нота, којом се Црној Гори као каквој потчињеној аустриској провинцији ставља до знања, да ће у Ђаковицу на лице мјеста изаћи прирениски архиепископ и данашњи аустриски конзул. Ови ће ствар испитати и у њихову присуству одмах ће се извршити превођење у католичанство свијех католика, који су били пријешли у православље.

Која би самостална држава пристала на овакав захтјев! Зар Црна Гора да допусти да на земљишту које је она окупирала, истраге врши аустриски конзул, и то над новим црногорским поданицима?

Никад, док је у животу и једног Црногорца.

Црна Гора је слободна земља, чији поданици свијех вјера уживају

подједнака права. Наши католици и муслимани имају у нас далеко шири права него и пр. православни Срби у усједној монархији, којијема се сад одузимају и давнашње црквене аутономије, сад, кад из Беча лете противу Црне Горе оптужбе због некакве вјерске неосношљивости њене управе!

Истрага, која је наређена ради ове од Аустрије надуване афере, објелоданиће праву истину.

Бојимо се да се не прикаже каквак нови Прохаскин случај.

*

У Св. Јовану Медуанском ту прије неки дан вршено је искрцавање трупа братске српске војске, која браћи и савезницима далеким и теготним путевима хита у помоћ за рад бржег освојења Скадра.

У пристаништу се случајно затекао и аустро-угарски пароброд „Шкодра“, који је довео трговачку робу.

На пучини се одједном приказује турска крстарица „Хамидија“, вјешто упућена од неотоманских руку и шпијунски провучена кроз грчку флоту да на заказано вршимо стигне у медуанску луку и непријатељима Србије и Црне Горе учине једно задовољство више.

Киша тешких топовских граната са „Хамидије“ почела је у трен ока падати по транспортним бродовима и цијелој луци. Једним потезом руке могло се подавити на стотине људи, јер је искрцавање вршено у томе тренутку.

Црногорска војска, која је била на обали, морала се грозити од ужаса. Гледала је браћу, гледала је људске створове како им пријети очигледна опасност да се сви подале. Ко да не схвати ужас, језу, бол, очајање и страшно саучешће, којима су у томе трагичном тренутку били до сржи костију прожимајући Црногорци на обали. Скакали су у воду да голим рукама спаса-

вају браћу, да врше најузвишенију дужност, достојну Божјег створа. Зар бечка службена штампа не зна, шта је то осјећај љубави према ближњем, она, која се кити перјем цивилизације? Не зна ли да у таквом тренутку престају сви закони, сви прописи, сва непријатељства, и тад се испуњава дуг, који на овој земљи небу дугује како Европејац, тако и Хотентот?

Браћа, људи, војници даваљу се, али „Шкодра“ је непомично стојала у луци високо истакнувши аустрискую заставу, којом је „Хамидија“ дала сигнал да не би случајно и њу гађала. Мирно је ћутала као да се цинички церекала над ужасном несрећом, која се испред ње одиграла. Није се сјетила своје дужности да притекне у помоћ, ма да је тад била у нашој кући, под нашим кровом, гдје се догодила несрећа.

Кад се све то има у виду и правилно оцјени, шта би било природније но да су присутни Црногорци силом власти „Шкодру“ натјерали на вршење њене дужности? Ако су је одиста натјерали, тијем су учинили услугу и гласу саме монархије, јер ни мало није лијепо чути да један пароброд са њеном заставом није хтио вршити најузвишенију хуману дужност.

У чем је истина, показаће поведена истрага. Али Аустрија нас и због овога оптужује тврдећи да смо над управом једног њеног пароброда извршили насиље! И направила је од тога европско питање, позивајући се на прописе међународног права!

*

Са Скадром је загрдила. Нота, коју нам је предала ради Скадра, превршила је мјеру стрпљења.

Не, она не жели са Црном Гором мира. Она нас лишава сваке могућности, да с њоме дипломатским путем разговарамо...

Рат на Балкану

За Скадар

Како петроградско „Н. Време“ доноси, Друштво Словенске Узајамности имало је у просторијама Клуба Општествених Дјелатеља, 4. тек. мј. састанак, сазван нарочито и искључиво због питања Скадра. Одзив је био тако огроман да је већина присутних стојећи слушала. Председавао је А. А. Столипин, који је по извјештају генерала Кочуба, тек стигавшег из Црне Горе, изложио стање опседнутог града и опсадних савезничких сила; на су даље говорили др. Р. Калуђеровић, који је такођер из Црне Горе скоро стигао, и А. Н. Бранчанин.

На тој скупштини петроградског цијелог науке и политике била је једногласно примљена следећа

РЕЗОЛУЦИЈА

1. Заузеће Скадра је животна неопходност Црне Горе, која је била одрезана од Которског Залива ушлеђ промаха руске дипломатије на Бечком Конгресу.

2. Предаја тога града непостојећој Арбанији била би узмуђујућа неправда према Словенству; а учешће официјалне Русије у тој неправди било би неприлично и дубоко одвратно са свакога правог Словенина.

3. Русија је дужна да подржи и подржаће права Црне Горе на Скадар (древну престоницу Зете) ма какве замке чинили противу тога непријатеља Словенства.

Скадар

Још само кратко вријеме раздваја нас, када ће српска историја убиљежити нову побједу, нову славу — пад Скадра. Уједињена српска војска двију домовина, а једне отаџбине, задрмала је природна и вјештачка утврђења, творевине модерне фортификације, и она се сада налази испред врата историјског Скадра, у коме је вјекovima господарио узурпатор. Ку-

нуо је час правде, проговорило је про-
виђење кроз догађаје и српски народ —
Србијанци и Црногорци — данас извр-
шују не само један свој национални зада-
так, него полажу испит своје способно-
сти, доказују своје право на будућност.
И овај моменат не носи карактеристику
завојевања, него ослобођавања народа
од једног режима, који је давио сваку
жељу, сваки напор за културно напредо-
вање. Раг није резултат какве ђуди, није
једно какве амбиције, то је само експанзија
једног — па и свију балканских народа —
да се пође вишем и савременијем циљу.
Ето, отуда је у доба цивилизације, којој
и српски народ тежи, проливање крви,
приношење жргава Молаху, чији су храм
Азијати пренијели у Европу.

Па ипак сви ови напори, све оно што
је дао специјално српски народ — жа-
лећи што је дошао до крвавих догађаја,
јер он има као мали највише побуде да
жали своје жртве — није чуо савјесног
глас од просвијећеног свијета. Изгледа
да се критеријум треба да управља по
материјалним интересима, а не по духу
човјечности, али ми се надамо да ће
ипак правда и правда бити побједилац,
изумијајући ако није дошао — што у
осталом не вјерујемо — час хиперциви-
лизације. Неправда се стално чинила срп-
ском народу, који је био готов да у
свакој прилици укаже своју жерност,
и данас је крање вријеме, да му се то
призна и на дјелу, као што му се ком-
плиментима признавао раније јак морални
квалитет. У осталом ми ништа не изну-
ђавамо, ми своје усрјехе скупо и пре-
скупо откупљујемо. Ми ништа не тражимо
туђе, ми враћамо своје. То је основ са
кога налазимо: тим је правцем духуно с
Ловћена и Авале вихор, који је развијао
једно загађено бујиште.

Док се мислило и вјеровало, да ће
рат балканских народа бити једна аван-
тура на њихову сопствену штету, дотле
није нико ни покушао да се јави нечији
заштитник. Па кад је српска војска сва-
кога тренутка допирала мучно и тешко
до највише тачке своје славоје, онда се
почело будити неко чудно осјећање, да
вук жали јагње, и да се сачува од опас-
ности — једни арбански народ!

Oh, armen Arnauten! како је уздахнуо
граф Берхтолд.

Прије свега част и поштовање свакој
нацији. Ако нико може да зажели бољу
срећу сваком потлаченом народу, то је
први српски народ, који је био више не-
го иједан народ на Голготи. Ми најбоље
умијемо да схватимо и да разумијемо
свеколике патње тираније и угушњавања
националне душе и зато се никада нећемо
одрећи осјећања и воље за саучешће
према истинским невољама. Ми се бал-
кански народи бар добро познајемо, јер
смо били у једној истој тамници и на
једном истом мучилишту. Отуда и српски
народ зна боље цијенити болове своје
браће по патњи, него што указују људи
из Шенбрунске Шуме. Онда када је наш
општи јук допирало до неба, тамо не
далеко од Балкана, у Европи, за који
смо везани били само „мостом уздисица“,
уши су оглухнуле од валаца Lustige
Witwe. Гле! Па откуда сада оних озбиљ-
них борба на челу дипломатије, пре-
ко којег је малочас лебдило готово
исто задовољство и веселост као кад су
патриција гледале у цирку када се на
арени проливала мученичка крв?! Ми смо
сви добили увијек један савјет: „ђутите
и трните,“ и то би све дотле трајало док
нас звјерови не би растргнули, да се не
сјетисмо да сами себе помогнемо.

Савез балкански, данашњи раг балкан-
ски има само један смисао, а то је осло-
бођење. Ми смо стражили слободан и
независан Балкан, према томе и српски
народ још није стигао до таквог кани-
балског апетита, да прогута један народ,
нити ће, будите увјерени, икада бити спо-
собан за овакав посао. Исто тако смо
мало амбициозно расположени да раз-
бојнички крхамо туђу круну и парчад
прилењујемо на своју. Не, ми тражимо
достојанствен, часан и витешки посао,
којег се никада нећемо пред историјом
стыдјети.

Прокламовано је највише начело, коме
тежи цивилизација, то је солидарност.
Ми смо у овак мах демантовали непра-
ведан епитет ребељних народа и то на
начин који може да овесели сваког при-
јатеља мира, пошто се завршује једно
врло критично питање, које је стално
позавало страх у Европи. Дакле, дата је
једна велика утјеха човјечанству и с на-
ше стране цио свијет може бити спо-
којан. Па ипак и у овом часу јављају се
незвани тугтори, који не само што нам
оспоравују једно право, него уносе нов
бацила да би затрвали једну повољну
ситуацију. Уноси се неповјерење у наше
међусобне балканске односе из простог
разлога, да се нађе попришта за нове
интриге. Сај се ради на томе да се про-
нађе нов канидик, кроз који се може
провући какав нутолов у једну солидну
и споразумом подигнуту зараду. Потре-

бан је, дакле, један пацов колико да за-
гади овај нови свети дом, подигнут на
темељу љубави и крви.

Можемо питати цио свијет, паметан и
отмијен, часан и праведан, да ли ма ко
смије вјеровати да ће Црна Гора пред-
стављати ту силу да неки народ пороби
и потлачи? Зар не би свако тако тврђе-
ње било оглашено не за смијешно, него
и сувише глупо? И кад се зна да Црна
Гора није способна за завојевачку поли-
тику стила, на примјер, аустриску, зашто
онда зазирају и чинији на основу луде
претпоставке још луђе закључке? Према
томе за оцјену догађаја најмање има мје-
ста таквом елементу у политици, да ал-
банском народу пријети опасност од
Црне Горе, респективно од — српског
народа!

Све што се Црна Гора труди, то је
да докаже своје право на живот и да
брани оно што њој припада. Ако албан-
ски народ има право да живи, исто то-
лико има право и српски у Црној Гори
и не крћећи нечије право, она тражи
што повољније услове за живот свога
народа.

Српски народ у Црној Гори почео се
културно развијати и помало да се при-
ближује осталим народима на западу.
Животна снага, преданост у овоме прав-
цу већ толико је јака, да је потребно да
народ у томе своме задатку има што
повољнијег услова. Садање прилике већ
су пресгале блии издашце за рад у прав-
цу, којим је пошао народ у Црној Гори.
Имајући на уму да је Црној Гори сусјед
одузео могућности развијања и када је
исцрипљено све што је могла дати за раз-
лог и најпаметнија глава, да се дође до
часног компромиса, наметнута јој је тешка
задача, да ратом изврши поправку свога
положаја. Дакле и с гледишта наширег
интереса, јер је култура данашњем чо-
вјечанству први задатак, Црна Гора мора
да добије Скадар, који рјешава и њено
битно животно и културно питање. Она
је положила и пред историјом и пред
човјечанством испит зрелости, зато је и
заслужила поштено једну скромну награ-
ду. Које, најзад, и припада ово што се
налази на земљи? На сваки начин да
никада неће доћи теорија да бића с
Марса имају толико исто права на нашу
земљу, колико и ми који на њој живимо,
а тако исто да Хотентонтима треба дати
право на штету културних народа.

Кад се узме у обзир да је за Скадар
и сву његову околину везана историја и
и национална традиција српског народа,
онда узмемо и тај аргуменат противу о-
споравања права Црне Горе, која као и
национална држава мора да одговори
задатку српског народа. Ставимо сваки
народ у овај положај и питајмо га да ли
би смио помислити на какво одрицање
онога што њему припада? Онда се у
томе случају не смије одрећи ни Црној
Гори историјско право њеног народа.
Све и да Црна Гора није покушала да
крвљу откупљује оно што је своје, њој
треба да Скадар припада и простим ус-
тупањем, цесијом, а ово у толико прије
при данашњим приликама. Прогресивни
народи врло често су завојевањем, а не-
кад и простом отимачином, заузимали
читаве провинције, не толико са разлога
савремених потреба, колико да у буду-
ћности имају резерве, зашто маленој Цр-
ној Гори — због чисто данашњих њених
прилика, да би што боље развила своју
културну и економску снагу — оспора-
вати право једном извјештаченим аргу-
ментом — због „аутономије Арбањаци“!

У осталом за цио је свијет јасно, да
за албански народ Црна Гора не би била
никада опасна. Све што би се догодило
то је, да би се албански народ својим
интересима јаче везао за Црну Гору, што
би имало крајњу циљ — солидарност на-
рода. А ако би ово била каква грешка,
нешто што је противу мирољубиве те-
жње у Европи, онда је то друга ствар.
Тада ћемо знати да је крајња мета у по-
литици вашар, на коме ћемо врло лако
познати коцкаре.

Тајне о „Хамидији“

— (Једно важно откриће тршћанског листа
„Il Piccolo“).

„Il Piccolo“ донио је у свом вечерњем
броју од 4 (17) тек. мјесеца један разго-
вор свог сарадника са неком упућеном
личношћу о узроцима успјеха и тајни
снабђевања турског крсташа „Хамидије“,
који од преко три мјесеца плови по Јад-
ранском Мору. У том разговору нагла-
шавао се факт да је снабђевање „Хами-
дије“ чиниено на веома вјешт начин, при-
ликом њеног кратког задржавања у еги-
патским и сиријским лукама, а можда и с
Малте, те се додавало од стране помену-
тог листа — не само с Малте. Тај разговор
допунио је „Il Piccolo“ у бр. од 10. (23) тек.
у нарочитом чланку. Предпоставка, да је
„Хамидија“ могла бити снабђена не
само са Малте, налази своју потврду у
великом говору који се води у нашем

„пунто франко“ гдје се од многих поми-
њу имена малих аустроугарских паробро-
да, великог кабогажа, уписаних у регис-
трима тршћанске луке, који би управо
били отпуговали из Трста, пуни ђумура
и других потреба за турског крсташа,
и који би у неколико навратка били вр-
шили снабђевање недалеко од Оштрог
Рга (Punta d' Ostro). Сувише говори се о
једном другом малом пароброду, који од
неколико дана већ очекује, усидрен на
пучини код Спича, појаву турског крста-
ша, да му пође у сусрет.

Али више конкретнији случај је онај о
пароброду „Indeficenter“ од 1451 тона,
који припада безименом поморском дру-
штву у Фиуми, а који је уназмљен у
„Time Charter“ за једно мјесто које се
има одредити у доњем Јадрану. У
Трсту је био натоварен ђумуром, браш-
ном, двопецима, уљем и т. д. Кад је па-
роброд био готов за кренути, пред-
ставник реченог друштва, дознао је да
је товар био одређен за „Хамидију“ и
„Ipso facto“ законским путем поставио је
вего за његов одлазак, ако прије снаб-
дјевач и предаваоц, или ко за њих, не
положи код једне познате банке у Трсту,
Фиуми или Будимпешти укупни износ
који одговара вриједности пароброда.
Пошто тај износ до јучер (т. ј. 9. тек.)
није био положен, „Indeficenter“, очекује
и даље на обали у „пунто франко“.

Регистрираћемо још гласове, који се
чују из извора веома добро обавије-
штеног, и према којима „Хамидија“ није
никад изашла из Јадранског Мора, те да
је имала сва снабђевања из наше луке,
а биле би лажне вјести (распрострање-
не од турских агента) да се „Хамидија“
појављивала пред овом или оном луком
у Средоземном Мору.

Дакле, из тога се јасно види ко је за-
штитник „Хамидије“ и каква је „неутрал-
ност“ нашег сусједа.

Скадар и околина

Под овим истим насловом у претпрошлом
броју нашег листа донијели смо информације
биоградског свештеника Милоша Велимировића,
који је живио у Скадру и познаје га добро. Са
них продужујемо:

Проклеге Планине, од којих се један
дио назива Врагобијом, испуњавају собом
сав међупростор од извора Лимских до
Дрима и од Бојане до Цијевне; оне су
собом везале подгорја Шарских и Ком-
ских Планина врло јаком везом и то тако
тијесно, да ове нијесу одсјечене ријечним
коритима, не би им се могла одредити
граница.

Оне су својим врховима и својом раз-
граном испуниле сав међупростор од
Скадра до Ђабовице, Дечана, Пећи, Пла-
ва, и Бусина. Око њих су долине чејске
и Ђабовичке околу Дечанске Бистрице,
гуспјска на изворима лимским, зетска
око утока Цема-Цијевне у Зету и ска-
дарска на Киру, која се шири по дно
Кастрата и допире до самог Скадарског
Језера, извора Бојане и самог Скадра.

Ова се долина назива Штоја, и њу у
доњем крају у неколико сијече Кир од
Дриваста до вароши; она захвата про-
стор од Пустопоја и села Копилика и
пружа се по дно Кастратских Гора, до
зидина старог града Дриваста и Скадра,
а шири се од Горњих и Доњих Кастра-
та до Скадарског Језера.

Са сјеверне стране, Кастратске Горе су
јако кршевите; оне су такве природе да
се њиховим врховима не може доћи, ме-
ђутим њихове осове су богате сваковр-
сним четинарима. Десно од Кастратских
Гора, од врхова Проклетја, пружила се
непрекидна кршевита коса, која се везује
са Хотским Горамма, чини полуокруг и до-
пире до Скадарског Блата и ту се свр-
шава Хотским Хумом. На овој је коси
Дечић са још неколико утврђења. Ова
коса чини јаку подјелу између зетског и
скадарског поља Штоја.

Са Кастратским Горамма с лијеве стране
долине у јакој је вези планина Маронај
до старог града Дриваста, који се налази
на Киру прибијен у крш као ластавица.
Од Дриваста и Маронаја пружила се ни-
жа коса десном страном Дрима, а лије-
вом Кира и свршава се пошљедњом
главицом, Тепеом, на којој је скадарски
град.

Ова коса чини подјелу Штоја од За-
дрима и непрекидна је; на овој коси су
Велики и Мали Бардањол, последи којих
у продужењу изнад вароши, све лијевог
страном, нижу се мање главнице — Тепе
— и ове се свржавају пошљедњем гла-
вицом на којој је, као што је речено,
скадарски град на јачем узвишењу, у-
право према брду Тарабошу, који је ов-
дје одсјечен од града Бојаном, и то
тако, да Бојана није себи овде отворила
корита, био би град у вези са Тарабошем,
и сва зетска долина била би једно ве-
лико језеро. Иза ове косе на десној стра-
ни обале Дрима била је једна већа ска-
дарска Табак-Мала, као засебно предгра-

ђе, нова је већ напуштена, јер ју је Дрим
поткопао. Ниже ове мале, испод града
у углу између Дрима и Бојане, налази
се мала пољана „Зоја Шкодре“ — Го-
споња Скадарска. На овој пољани свагда
једном у години скупља су велики като-
лички сабор из цијеле скадарске Ма-
лесине.

Скадар са Задримом везан је канфин-
ским мостом на Дриму а са Тарабошем
мостом на Бојани. У Задрими су Бушати
и Брдица. Задрима је на лијевој обали
Дрима и саузима сав простор долине од
Скадра до морске обале; њу пресијеча
старо корито Дрима до утока свог у
море и новије корито до свог утока у
Бојану; она је скоро сва мочарна и ако
је доста бреговита те се рачуна као не-
здрава. Али је она врло плодна, воћем
богата, даје два рода и граничи се ри-
јеком Бојаном.

Једна половина Задриме носи назив
Филопопоља, на коме успијева ширинач,
али је ова половина због јаких бару-
штана врло нездрава.

Задрими припадају више села, од ко-
јих помињемо ова: Дер-Игњат, Брдицу,
Борбалуш, Бушате, Добрач, Шиндија и
варошице Обод на Бојани, Љеш и Ди
Медуа на утоку старог корита Дрима
у море.

Штоју припадају Раши, Врака, Куле,
Стари Борич, Нови Борич, Омара, Гриљ,
Љубица, Конилик, Гоомире, Груд-Кељ,
Флако, Каменица и Доњи и Горњи Ка-
страти, но има и неких новијех села му-
хадирских. У Кастратима се налази једно
високо и доста простано брдо, Кастрат-
ска Горица, која Кастрате дијели на гор-
ње и доње; она не стоји у вези ни са
једном планином и собом затвара добар
дио Кастрата. Ово брдо могло би да
господари цијелом долином скадарског
поља, Штоја, све до језера и Скадра.

Планина Румија, као што сам раније
напоменуо, собом дијели Барско и Ул-
цињско Приморје од Крајине до Скадар-
ског блага и та је подјела непрекидна
од Сутормана до Тарабоша. Ова подјела
иде све косом до врха Румије и пружа
се по врх Крајине до врха Тарабоша и
непреступна је, а ову косу чине Пет
убала, Чукуријеска гора, Шестанска гора,
Широка гора и сам Тарабош. Гребен
ове горе већином је непреступан и пре-
лаз преко овога искључен је и готово
може се рећи да су сви врхови планине
Румије тако оштри и испресјециани ну-
котинама да се овима не може пријећи,
ни к Тарабошу прићи.

Велика је погрешка учињена у томе
што је пропуштено вријеме од 34 године
те није добар пут направљен преко Кра-
јине од села Сеоца до села Ливара и од
Ликара до села Ђурјена до границе цр-
ногорске подно врхова планине Румије
подигла неко утврђење према Тарабошу
које би било од пресудног значаја и
као најпогоднија тачка за бомбардовање
и за пад Тарабоша, а у току толиког
времена могло се и земљиште боље да
спреми за лакше наступање војске Кра-
јином. То је огромна погрешка, која је
до сад прескучно плаћена.

Дужина цијеле Крајине простире се од
црничке нахије све поред Језера и ова
може се пријећи за десет сати од Вир
Пазара и Сеоца до Козине, Тарабоша и
Скадра.

Подно Крајине сав простор притисло
је Скадарско Језеро, које се шири од
кршевите обале крајинске до зетског
поља, Говећег брода, Хотског Хума и
Штоја, те и оно чини једни велику пре-
пону слободном кретању војске.

Од стране приморске, путем којим се
прилази Скадру од Бара и Улциња, с
десне стране Бојане, немогуће је Тара-
бош нападати због рђавог терена и ве-
ћих кршева, па и да није ове препоне,
била би сигурна одбрана Тарабоша; град-
ска артиљерија са градског утврђења а
у неколико артиљерија са Брдице бра-
ница би га, али је терен такав да Тара-
бошу никаква одбрана са ове стране
није потребна и напад са ове стране ис-
кључен је.

Бардањол, опет, има поред свог за-
датка да Скадар бомбардује и да га на-
пада и да чува од каквог изненадног
напада Киrom од Дриваста и Малесине,
још и задатак да брани прилаз Брдици
и Скадру лијевог страном Дрима, За-
дримом. И до пада Брдице ово је најваж-
нији задатак Бардањола, за то што је
призренски пут лијевог обалом Дрима,
Задримом, који везује Скадарску Мале-
сину, слободан прилазу фанатизованих
мухамеданских Арбанаса и биће слобод-
ан за њих све до пада Брдице, јер она
тај отпор брани од подјеле Дрима на
два корита све до Скадра.

Зато предстоји опасан војени нашој
прво да заузме сву ову косу која дијели
Задриму у дивне долине од Ханова Вели-
рових на Дриму до Обода на Бојани и
да је сву посједне што таче, да тиме спри-
јечи Малесорима и онај пошљедњи отвор
између Брдице и Дрима, а треба и то
знати да су бројно мухамедански Арба-

наши много бачи у Малесији од католика и да ови чини један добар дио посаде Скадра, Брдице и Тарабоша.

Да се све ово изведе са успјехом мора се имати довољан број војника, довољан број нарочито тешке артиљерије, хаубица а за Тарабош и авиона а поред тога и прегнућа војничког, а треба имати и војсковођу способног и опробаног.

И док се Брдица не освоји, град се не може бомбардовати а Тарабош још теже јер је преко Бојане.

Зато се треба најприје добро спремити да се Брдица заузме, но претходно опасати је војничким ланцем озгор од Везирових Ханова па доље до Обода и Бојане. Ово је важно због тога да се мухамеданским Арбанасима спријечи свака комуникација са Брдицом, Скадром и Тарабошем, коју они за сада имају додизом између Дрима и Брдице, а затим тек напасту Брдицу са највећом озбиљношћу артиљеријом и пјешадијом и заузети је.

Помоћ из града Брдице не би могла доћи јер не би смјела од посаде на Бардањолу, а са Тарабоша још теже јер га посада не би смјела оставити због црногорске војске крајинске, која би га у том случају одмах напала а и артиљерија са града није тако сигурна да брани Брдицу.

Брдицу ваља заузети, јер је она од пресудне важности за опсаду града и Тарабоша са источне стране од Задрима а и од Бојане. Заузећем Брдице може се рећи, да је преко Дрима и око Бојане потпуно очишћен терен у Задрима а тиме опсада Скадра, Тарабоша потпуно извршена а и њена долина осигурана на сјеверу до Везирових Ханова, села Зогање, Водоје и Пуке и на истоку до обале морске Ди Медуе, Главе Св. Јована и обје обале Бојане.

Са заузећем Бардањола треба добро назити на чистоћу Штоја од Малисора и њијог прелаза из Малесије десном страном Дрима од Дриваста провалом Кира.

Заузећем Брдице и Бардањола осигурана је сва опсада града, вароши и Тарабоша и онда осим воде ушћем Дрима, Кира и Бојаном сваки прилаз Скадру потпуно је пресечен и прекинут зато што наша војска држи Крајину у својим рукама, што је она господар Језера, Штоја и Бардањола, а то ће рећи да наша војска држи сву горњу долину у својим рукама, а по заузећу и Брдице у Задрима, те би остао још град, Тарабош и скадарска варош, која осим војске броји око шест хиљада својих становника.

Тако околов град и Тарабош треба само бомбардовати артиљеријом и никако пјешадијом не чинити никакав јуриш, јер би био бесмислен, јер је немогућан уз голе стијене на Висове Скадра и Тарабоша.

У овако опсједнутом Скадру брзо би настала оскудица свију животних потреба и дрва која се овдје и у редовним приликама тешко набављају и шест хиљада становника, грађана скадарских, осим војске, биће изложени страховитој глади.

Преко три мора

Г. Јован Тановић, сарадник „Политике“, који се сад као резервни официр налази на позицијама према Брдици, долазак свог 17. пука, у ове крајеве описује овако:

У нашем кантонману у Ђунису добисмо 18. фебруара у 3 сата у јутру наредбу да будемо спремни за укрцавање најдаље до поноћи. Цио тај дан прошао је у журном спремању. Издана је резервна храна за пет дана. Сви су војници добили по један пар резервних опанака, а раније су им издани грудњаци и чарапе.

У шест часова цио је пук био спреман за полазак. Опростисмо се са нашим гостољубивим домаћинима и одосмо на железничку станицу. Маса сељанка изашла је да нас испрати. „Срећан вам пут, браћо. Да Бог да се живи и здраво вратите својим кућама“, поздрављале су сељанке наше војнике.

Сјутра дан у подне наш је воз кренуо за Солун. Кроз Нову Србију путовали смо брзо, не задржавајући се нигдје до Ђевђелије, где је наш пук раније кантоновао и где смо, међу грчким официрима и војницима имали масу познаника. Грчки звонци дивили су се нашим војницима, који са пјесмом улазе у нову борбу. И збиља, 17. пук „црне дивизије“, како су Турци назвали битковете битке назвали дринску дивизију, изгледао је одлично. Ни по чему се није могао на војницима познати да су то људи који су пет мјесеца били у рату и највећим окршајима, и који су за то вријеме прошли преко хиљаду километара.

У Солун смо стигли тачно у поноћ. Док су војници смјештени по кућама, већ је прошао један сат, а у 5 часова требало је почети са укрцавањем у лађе. Нас неколико официра нађосмо за најбоље, да одемо до хотел „Олимпиоса“. Ту затеко-

смо велику групу наших официра где се веселе са грчким официрима. Сједосмо за њихов сто и ми, и у весељу и здравицама дочекасмо зору.

Сјутри дан, 21. фебруара, док се наш батаљон укрцао у лађу, цио Солун био је на ногама. Тога дана у Солуну је свечано прослављена тристогодишњица Романова и освајање Јањине. Цио дан прошао је у манифестацијама. Наши виши официри били су на честитању у руском конзулату, а нижи су цио дан провели у весељу са својим грчким друговима. По улицама, по хотелима, са прозора од кућа, свуда се клицало Србима: „Зито Србија“, „Зито срвикос стратес“.

При укрцавању наших група у лађе, маса грчких и бугарских војника дошло је на кеј, да помогне својим ратним друговима. Велике и кабасте дењкове уносили су у лађу сви заједно: Срби, Грци и Бугари. Изгледало је као да на Скадар полази војска Балканског Савеза а не војска Србије.

У Солуну је сваки наш војник примио по осам хљебова, по један килограм сланине, доста сира и пексимита а официрима је издано по 10 динара дневно за све вријеме пута. И кад је завршено укрцавање, онда је дан знак за полазак.

Требало је видјети наш полазак из Солуна. Кад је у командантову лађу унијета пуковска застава, са свију бродова у пристаништу захорио се „Поздрав“. Град војводе Дојчина затрештао је од побједоносних труба српске војске. Тада је дан знак за полазак. Бродови су се одбили од кеја, а са обале заплуснула нас је бујица поздрава:

— Зито! Зито! Добри пут! Збогом, збогом! Испраћали нас и Грци, и Бугари, и Срби. Ми смо им са кровова махали капама, и клицали заједно са њима.

Наши бродови заплвили су лагано у солунски залив и тада одјекну наша пјесма. Ваљевци и Подрици понијели су свирале и виолине и за тренут се на крову брода повело бурно коло. А са другог крова одјекну огенута ужичка попијевка и над солунским водама, ваљда први пут од како их је Бог саздао, огеже се она, брђанска пјесма: „Ој Миљено, миље моје!“

Бродови, са српском заставом на предњој катарци, прођоше поносно крај некадашњих турских утврђења на Карабуруну и заплвише у Јејејско Море. Почела је да пада ноћ. Грчке крстарице и торњерије, који су нас пратили, све су се слабије опртале у ноћној тмни. Њихове контуре биле су све нејасније и када смо пошлци на спавање ми их више нијесмо могли ни назрети, али смо осјећали да су с нама.

Рано јутро на мору, прво у животу маси од нас, затекло нас је крај обала лијепа Грчке, које су изгледале као позлаћене, када су на њих пали први сунчани зраци. Када смо пролазили кроз Коринтски Залив, дочекала нас је и одушевљено поздравила маса грчког становништва. И то трупе Грка испадале су на обалу, у сваком мјесту, чим би се појавили наши бродови. Али ми нијесмо могли нигдје пристати; хитали смо да што прије стигнемо под Скадар. Тек из даљине видјели смо Пиреј, затим Крф.

Наши војници били су необично расположени. Њима се чинило, као да иду на какву велику свечаност или какво велико весеље.

Бура пошедњег дана наше војње није ни најмање пореметила расположење. Војници су били понијели и гусле и већ око акарнијанских обала забрујале су са струна нове пјесме о походу Црне Дивизије на Скадар. Те просте, али срдачне и пуње значаја, ријечи народног пјевача преносиле се од уста до уста и зачас их је понављала сва војска...

„Радујте се, моја браћо драга,
Радујте се, Срби соколови.
Лако ћемо Скадар освојити,
Лако ћемо Турке предобити...“

— Драч! Драч! закликташе неколицина који су били срећни да виде први ову нашу приморску варош. — Драч! Драч! одазвасмо се сви за њима и појурисмо на кровове. Могли смо само из даљине, са мора, да поздравимо наш стародревни град, јер је ваљало хитаги. Али зато нијесмо одвајали очи од Драча, све докле год назирасмо ту тачку, која је сад поново српска, у којој се вије српска тробојка и која ће остати вјечито наша.

Када смо стигли у Медовско пристаниште, изашао је пред нас црногорски командант пристаништа Нико Хајдуковић, који нас је дочекао. Сви смо били узбуђени, када смо видјели пристаниште српских краљевина. Наши значари свирали су поздрав српској тробојници, која се поносно вила над морем, а ми се лагано почесмо искривати на чамцима и баркама, јер велике лађе не могу да пристану уз обалу.

Па ни саме те барке не могу да пристану уз обалу. И ми смо морали газити воду до више кољена, да би изашло на суво. Али ко је за то морао! Могли смо

газити и до грла; газили смо српско море! Артиљеријски коњи морали су допливати до обале — 250 метара.

Вече смо провели у биваку. Али нико није спавао. Наши војници сједили су на обали и посматрали су морску пучину, која је била дивнија но икада. Одблесак од наших малих ватрица мијешао се у води с одблеском необично сјајних звијезда. Од једне групе до друге одјекивале су свирале и пјесме...

Док су се наши војници веселили на обалама Једрена, ми смо, сједећи крај ватре, слушали приче наших другова о славном походу кроз Албанију, о изласку првих наших трупа на српско море, о јуначкој погибији мајора Борка Паштровића, о херојским подвизима наших чета под Брдицом.

И није било ни једнога од нас коме је забезло на срцу слушајући о нашим драгоцијеним жртвама, о нашим страшним напорима, о смрти којој сјутра морамо у сусрет. Сви ми имали смо само једну жељу: да се покажемо онако славно, како се очекује, и да се и о нама прича са оном топлином са којом се у ово лијепо вече на српском мору спомињу јунаштва оних који су гробовима својим објележили ослобођење Српског Јадрана.

Њемачко мишљење

о Црногорцима

„České Slovo“ донеси:

У најбољем часопису „Zeit-y“ донесен је красан чланак проф. D-ra E. Diring-a. То су лични утисци из времена, кад је као лекар био у црногорским болницама.

У почетку писац истиче огромне губитке које су Црногорци претрпјели.

Био сам, — вели — на Цетињу, кад је стигло 1200 рањеника. Чешки лекари су уложили ненадмашив труд.

О карактеру Црногораца пише: „Дубоки је утисак на мене учинила издржљивост, добро расположење и весела мисао, захвалност и ратоборност поносних синова тих драгоцених гора. Велики дио рањеника имао је по неколико рана — најстрашније пак бјеше рањен петнаестогодишњи дјечак, који је задобио једанаест рана од митраљеза — са неколико заривених куршума у тијело.“

Али чим би се почело говорити о оздрављењу, одмах сваки од њих тражи, да се опет под барјак поврати. На побољшању свог оронулог здравља код куће, ни један не помишља. А то има и свој значај. Црногорске жене то су такве херојке, да сваког онога, који може да се бори, у селу никако не трпе. Било је и младих дјевојчица са неколико рана, које су задобиле, кад су ратницима доносила муницију и храну чак међу прве бојне редове. На Цетињу сам видео 2 сасвим младе дјевојке, једну са протријељеном лобањом, а другу са раном у устима, ушљед чега јој бјеше цијела доња вилица размрскана. Обадвије бјеху на путу оздрављења.

Дописник истиче трагичне губитке у толико трагичније, што у Црној Гори барјак сачињава обично пуна породица, тако из једне породице пало је 46 људи!

У Црној Гори је сваки војник, те војник. Војска износи 12%, читава становништва. Дописник вели: при погледу тих људи, човјеком истовремено овлада завист помијешана са неизмјерним поштовањем.

У односу њихову према Краљу има нечега сасвим особитога. То није никакав монархистички осјећај у смислу наше ријечи. Он је у њиховим очима стари војсковођа, коме су они одани. Приступачан свакоме без разлике, „Величанство“ мало му ко каже. „Господару“, то је обична титула. Неки аустријски лекар причао је дописнику, како се један Црногорац приближио Краљу и ословио га: „Господару, Ти си нас повео на Турке, а сад нас мораш водити и на друге непријатеље“. Краљ му на то енергично одговори: „Чекај, чекај — соко не може с орлом да се бори. Аустријанци нијесу Турци, с Аустријом морамо у миру и пријатељству живјети.“ Из овога њемачки лекар изводи, како је расположење у Црној Гори. Дотиче се и ужасне мржње према Аустрији, која Арбанасе потпомаже и настојава да Црна Гора Скадар не добије. Назад са заносом наставља: „Кад се човјек тамо налази чудновате мисли превладају њиме — да иначе не може бити, Црногорци морају Скадар да добију, е да би се могли развити. На свако „али и ако“ и све политичке принципе, потпуно се заборавља. На крају каже, ако Црногорци Скадар добију, нико их од ту да више не покрену.“

Читав чланак је веома интересантан. Његов пак дописник, који је сам лично познао Црногорце, то је бијела врана међу бечким гаврановима, који су се читавим дешањима блатом бацају на главе југословенских јунака.

Из нашег логора

Књаз Мирко у зетском одреду

Бокси, 8. марта. — Њ. Краљ. Височанство Књаз Мирко дошао је 5. о. м. на Груду из приморског одреда. Одмах сјутра дан, праћен генералом Вукотићем, мноштвом виших и нижих официра, пошао је на Бардањолт да прегледа одузете од непријатеља положаје. Овом приликом је посјетио већи дио батаљона који се налазе на лијевој обали Кира, задржао се међу њима, предао им Краљевско поздравље и изјавио своје дивљење за њихово прегалаштво и самопожртвовање у тродневној борби приликом заузећа висова Бардањолта. Други дан, 7. ов. мј., Књаз је пошао на Меси, одакле је пратио бомбардовање турских шанчева у Штоју од стране наше артиљерије, пријешавши истога дана са логором на Бокси, одакле посведневно прати рад наше артиљерије. Војска га је са највећим одушевљењем дочекивала уз бурно клицање.

Борбе пред Цариградом

Турски успјеси на папиру

Цариград, 8. марта. — Званични билтен јавља: Од два дана мирно је код Једрена, а тако и код Булаира. Ушљед нашег јуначког напада на цијелом фронту код Чаталџе истјерали смо непријатеља са земљишта на линији Софаскеј, Калфакеј, Акалан, Инџекис и Кадикеј; непријатељ, употребивши резерву, напао је ноћу на Кадикеј, али је био сузбијен с огромним губитцима.

На бојишту мир

Софија, 9. марта. — Јуче је дан прошао на миру на цијелом фронту у Чаталџи; покушаји, који су Турци чинили били су одмах сузбијени са великим губитцима. Код Галипоља и Једрена мирно је.

Опет Турци шире неистине

Цариград, 13. марта. — Говори се да се од јутрос бије жесток бој између Кадикеја и Чаталџе и да су Бугари потпуно одбијени. Нема још званичног саопштења. Јуче је на Чаталџи био жесток артиљеријски бој, затим је једна бугарска дивизија напала наше јединице на југу, али су се наше трупе одржале у свима положајима.

Бугарска побједа

Софија, 13. марта. — „Бугарска Агенција“ јавља: Ноћас на сат послуже поноћи бугарске трупе предузеше општи заједнички јуриш на свијема секторима против истакнутих позиција једренске тврђаве. Око три сата и по у јутро Бугари су и супрот жестоком отпору непријатељевом јурнули на њих и успјели да освоје све положаје пред источним сектором. Форт Маслак, као и сва утврђења око њега и утврђене тачке које постоје на вису у рукама су бугарским. Бугари су ту отели дванаест топова и заробили батаљон војника. Бугарске предстраже заузимају сада Сервандере на један километар пред линијом утврђења западног сектора. На југу Бугари истјераше непријатеља из његових положаја гонећи га. На Чаталџи су Бугари сузбили непријатеља на цијелој линији и сада се налазе на линији Орманли-Епиватос.

Вијести из Србије

Војвода Путник, рекрути, дворска жалост

Биоград, 8. марта. — Војвода Путник био је код Краља и вратио се у Скопље. Ове године рекрути ће се позвати 7. априла у мјесто 20. марта. — Ушљед смрти грчког краља одређена је дворска жалост за шест недеља.

Посредовање за мир

Велесиле и савезници

Биоград, 8. марта. — Представници великих сила саопштише јуче влади, да су велесиле узеле са задовољством на знање да балканске државе усвајају посредовање и да ће велесиле саопштити тачке гледишта према којима би посредовање отпочело.

Основица за мир

Софија, 9. марта. — Представници велесила састали су се данас код посланика Њемачке као доајена ради споразума кад ће се предати нова основица за мир, али још никаква одлука односно предаје није донесена.

Основица за преговоре

Софија, 10. марта. — Представници велесила предали су Гешову саопштење којим се вели, да су велике силе узеле са задовољством на знање пријем посредовања од стране савезника. Велике силе су мишљења да би основице за преговоре морале бити шљедеће: Граница царства отоманског у Европи полазиће из Еноса, ићи ће Марицом, затим Ергеном а избити на Мидију. Сва земљишта на запад од те линије имају се уступити савезницима, осим Арбаније, чију ће управу и границе одредити велике силе. Питање о Егејским Острвима такође ће велике силе уредити. Турска се дезинтересује потпуно од Крита. Велесиле не могу се повољно одазивати односно тражења ратне оштете, али признају да савезници учествују у расправљању међународне комисије у Паризу о подјели отоманског државног дуга и финансиских терета земљишта која ће им припасти. Велесиле су изјавиле да ће, тек се усвоје те основице, непријатељства морати престати.

† Грчки краљ Ђорђе

Погреб убијеног краља

Атина, 10. марта. — Погреб краљев одређен за 30. марта. Дворски кругови тврде да ће на погреб доћи: царица мати енглеска, руска, краљ дански и норвешки.

Заступник руског цара

Петроград, 10. марта. — Велики Књаз Димитрије Константиновић заступаће цара на погребу краља Ђорђа.

Долазак новог Краља у Солун

Атина, 11. марта. — Јахт на коме је био краљ и принцеза Марија ушљед задоцњења од 24 сата због густе магле приспио је у Солун.

Српски двор на погребу

Биоград, 13. марта. — Престолонашљедник Александар заступаће краља на погребу у Атини.

Пренос смртних остатака

Солун, 13. марта. — Јутрос је на најсвечанији начин пренесено тијело Краља Ђорђа на лађи „Амфитрита“; послје уноса тијела укрцала се краљевска породица.

Данев у Петрограду

Данев нема никакву мисију

Софија, 8. марта. — Данев је отпутовао у Петроград, како „Мир“ тврди, без икакве мисије.

Нови грчки успјех

Грци заузели Тепелени

Атина, 8. марта. — Осма дивизија заузела је 6. марта Тепелени.

Аутономија Арбаније

Деманти „Трибуна“

Рим, 8. марта. — Ушљед протурених гласова у иностранству „Трибуна“ пише да никаван ултиматум није послан од стране Италије Црној Гори, а још мање је

истинита вијест о концентрацији трупа спремних да пођу у Арбанију.

Експедиција из Италије

Рим, 10. марта. — „Стефани“ јавља, да је протурена вијест о пошљању 20000 војника из Италије у Арбанију потпуно без основа.

Бугарска и Србија

Чете македонског комитета

Софија, 11. марта. — Побуја се протурена вијест о томе да је македонски комитет образовао чете, који би дјеловале у предјелима које су заузеле српске трупе.

Преговори за мир

Конференција амбасадора

Лондон, 10. марта. — Дипломатски кругови не говоре ништа о сједници амбасадора; идућа ће бити у сриједу, али ако то прилике буду изискивале онда и прије, у уторник.

Нови грчки краљ

Грчки краљ Константин

Атина, 9. марта. — Краљ Константин положио је пред парламентом заклетву на устав. Народ га је одушевљено поздравио при одласку и доласку. Веницелос је поднио оставку кабинета; краљ је није примио. Краљево тијело пренијеће се у Атину у четвртак на ратном грчком броду.

Зачочење Есад паше

Есад паша напустио Јањину

Атина, 10. марта. — Есад паша са својим братом отпутовао из Јањине за мјесто које му је назначено.

Долазак Есад паше у Пиреј

Пиреја, 10. марта. — Есад пашу који је приспио поздравио је по наредби министра војног пуковник Контојанис с ријечима: наређено ми је да поздравим јуначког браниоца Јањине, Есад је био дирнут дочеком; одсјешће у хотелу „Малас“ у Кефисији.

Разне вијести

Талијанска помоћ Скадранима

Рим, 13. марта. — Влада италијанска шаље параброд „Флавио Ђоја“ из Бриндизи за Медуу са љекарима, болничарима, материјалом, хаљинама ради помоћи становништву Скадра у случају његовог изласка.

Мораторијум у Србији

Биоград, 13. марта. — Краљ је потписао указ по коме ће мораторијум изаћи 45 дана послје демобилизације српске војске.

Нови грчки краљ

— Живот и рад садањег краља Константина —

Престолонашљедник Константин, војвода од Шпарте, рођен је 2. августа 1868. године у Атини као најстарији син краља Ђорђа и краљице Олге. 13. децембра 1886. године проглашен је за пунољетног. Након тога дао се на науку и учио је у Лајпцигу право. Оженио се 22. октобра 1889. у Атини пруском принцесом Софијом, трећом кћерком цара Фридриха III, која је 2. маја 1891. прешла у православу вјеру. Из тога брака потекла су три сина и двије ћерке. Најстарији је садашњи престолонашљедник принц Ђорђе, коме има 23. године. Затим долазе принц Александар, принцеза Јелена, принц Павле и принцеза Ирена.

За вријеме грчко-турског рата године 1897. који је несретно за Грчку свршио, одликовао се једини престолонашљедник Константин. Кад су надмоћне турске турске чете заузеле прелазе на тесалској граници, повукао се вјешто Константин из позиција код Ларисе. Будући да је несретни свршетак рата био највише приписиван њему у кривицу, објелоданио је у јануару 1899. опширно извјешће о рату, у којем је подвргао оштрој критици не само лошу спрему и наоружање војске и готово никакве приправе за рат, него је оптужио главне грчке генерале ради неспособности.

Год. 1900. именован је за генерал-муса грчке војске и добио је опсежне пуномоћи за реформацију војске. Као реорганизатор војске одликовао се великом спремом и стекао непролазних заслуга за данашњу снагу грчке војске, коју је подигао у ред најмодерније уређених војска. Унугарије несрећене прилике у земљи много су сметали његовом раду, а пријед двије године прихватила је грчка комора закон, по коме се свим принчевима и члановима краљевске куће забрањује да врше било какве части у војсци. Нови балкански рат рехабилитирао је не само грчку владарску породицу, која се није могла похвалити са превеликом обљубљеношћу у народу, него понавнише само престолонашљедника Константина. Објавом рата именован је он врховним заповједником грчке војске. Са великом вјештином и енергијом извео је провалу грчке војске у Епир, Тесалију и Македонију, и већ у првој фази рата имао је великих успјеха. Како грчка војска, која је оперирала у Епиру, није могла да се покаже са знатнијим успјесима, не могавши заузети Јањину, која је била политички циљ грчке ратне основе, то је њен заповједник генерал Салуцакис свргнут са врховног заповједништва, које је предузео сам престолонашљедник Константин. Његова војничка спрема дошла је одмах до изражаја, јер је утврђена Јањина вјешто и енергичном вођењем навалом за неколико дана пала. Престолонашљедник Константин, који је одмах од почетка рата постао врло популаран, након пада Јањине сматран је правим херојем. Град Пиреј закључио је, да побједнику Јањине подигне вјечни споменик.

Нови ће се грчки краљ звати Константин XII, пошто је пошљедњи византиски краљ Константин XI до 1453. г. сједио на цариградском пријестолу.

Дневник

Дворска жалост. Ушљед смрти Његова Величанства Краља Грчког Ђорђа I наређено је да Двор буде у жалости четири недеље и то од 6. ов. м. до 3. априла.

Црногорски Црвени Крст. Као што нам јављају, Црногорски Црвени Крст, који је на свако задовољство одговарао својој сврси, ревностно се старајући о рањеницима, као год и о другим потребама, које у његов дјелокруг спадају, готово је исцрпао сва средства и ако му се што прије и што обилније не притекне у помоћ прилозима, постоји озбиљна опасност да ће морати своју благотворну функцију на најужу мјеру да сведи. Црногорски Црвени Крст за све вријеме рата имао је врло велике издатке, а нарочито у другој периоду рата. Тако само сада на Цетињу се налази близу хиљаду рањеника, а око 100 болесника; у Подгорици има преко 1000 рањеника, а близу 1000 болесних; у Улцињу има близу 100 рањених, а око 50 болесних, а да не говоримо о другим болницама, као и о томе што се сваког дана принављају и рањеници и болесници. О свима њима искључиво се стара Црвени Крст, те би зато родољубиви наш свијет требао што прије да похита, да својим добровољним прилозима притекне у помоћ Црногорском Црвеном Крсту, чиа су средства сада готово исцрпљена. Брза помоћ двојака је помоћ.

Изјава саучешћа. На глас смрти Грчког Краља Ђорђа председник цетињске општине упутио је председнику општине у Атини телеграфско саучешће ове садржине:

„Вијест о трагичној смрти племенитог Краља Ђорђа тужно је одјекнула у срцима грађанства црногорске пријестоннице. Велика жалост савезног нам јелинског народа и наша је жалост.

„Оплакујући заједно с Вама смрт Вашег узорног владара, кога су красиле све врлине, молим Вас да примите искрено учешће и грађанства црногорске пријестоннице.

Председник Општине
Милошевић“

На то је добио овај телеграм:

„Дубоко смо тронуте учешћем храброг народа црногорске пријестоннице у нашој тузи приликом трагичног губитка нашег предраог Краља.

„Вашем народу, који у свима нашим радостима и тугама исказује своја истинита братска саосјећања, искрено захваљујемо на израженом саучешћу.

Председник Општине,
Меркурис“

Пред Скадром. „Србобран“ доноси: „Црној Гори непријатељска штампа пронашла је нов разлог, да се згрожа над „нарварством“ црногорске и србобранске

опсадне војске: што пројектили код бомбардовања падају у варош и наносе ставношћу огромну штету. И ако је по пристанку црногорске владе доуштен и консулима и свима страним поданицима слободан излаз из града, и ако је турски заповједник на ту хуману одлуку одговорно управо турски, наиме примио саопштење на знање, не давши никаквог одговора — противници Црне Горе ипак за све биеде опседнутог града, које су неминовне, чине одговорном црногорску владу. Што је оштећен аустријски консулат, што је запаљено неколико приватних кућа и погинуло неколико невиних људи крива је Црна Гора, а не турски командант, који неће да преда град, а кога исти ти који нападају Црну Гору, ради таквог држања славе као највећег јунака. Славиле су га и онда, када није хтио да зна ни за примирје, на које се турска обвезала“.

Смрт авијатичара код Скадра. Авијатичар из Србије Михаило Петровић нашао је овијех дана смрт код Скадра, гдје је с успјехом изводио летјење на крилатици. О томе несрећном случају из Љеша јављају: У 10 сати прије подне 7. о. м. летио је на биплану на Бушатима код Скадра наредник Петровић. Долазио је до 1200 метара висине и направно је неколико напредно смјелих кругова и када се спуштао биплан је изгубио равнотежу, преврнуо се и авијатичар испадне из њега са велике висине и на мјесту остаде мртав. Како се константовало он је, још при наду умро, те се и овај несрећни случај приписује околности, да му је још при летјењу позлило, због чега је биплан и изгубио равнотежу. Петровић је до данас извршио на положају код Скадра неколико успјелих лијетова. И ако је његова трагична смрт тронула војску, ипак остали авијатичари нијесу ни мало малаксали, него се приликом операција код Скадра спремају на бравуру која ће бити крунисана сјајним успјехом, на славу и част српског непобједимог оружја. Нека је слава авијатичару Петровићу! Ово је први српски авијатичар, који је у опште у војњи на крилатици платио главом.

Читуља. Пишу нам из Гери, Индијана, у С. Америци: Мијушко Д. Никчевић погинуо је у Гери 12. јануара на радињу Иллиноис стил компанији. Сахрањен је у Емонту, Индијана, 14. јануара у 2 сата послје подне. Покојни Мијушко родио се у Црној Гори из племена Пјешиваца, село Стубице. У Америку је дошао 25. јуна 1908. г. са својим оцем Драгом, мајком Јелом и четири брата. Радио је скоро четири године на електричном крену на висини 85 стопа. Несрећан случај хтио је да поменутог дана падне с те висине и да послје 15 минута душу испусти у најљепшем добу, 17 година. Лака му земља!

Наредба о млијеку. Пријестоничка општина издала је ову објану о млијеку:

Пошто ће се, у интересу народног здравља, редовно вршити анализирање млијека, које се продаје у овој вароши, то се упозоравају кућни истога, да општини пријаве сваки случај, који би био сумњив, управо да млијеко пошљу са продавцем у канцеларију општинске управе, гдје ће се *бесплатно* одмах измјерити и означити је ли за употребу.

Нађене ствари. Управи цетињске општине пријављене су двије нађене ствари и то један цигардук и једна женски шал. Власник истијех има се са тачним описом пријавити општини.

Најновији телеграми

Пад Једрена?

Софија, 13. марта. — На јужном сектору осма тунџанска дивизија заузела је све предње непријатељске позиције пошто му отела двадесет топова и осам митраљеза и заробила 800 војника. Око пет сати у вече Бугари су се примакли на 300 корака од фортова који се спремају да нападну.

Софија, 13. марта. — Јутрос зором Бугари ушљед смјелог напада заузеше цио источни фронт једренске тврђаве са фортовима: Ајвасбаба, Аџиоглу, Кестенлик, Куручеле, Илдизтабија, Топиолу, Кавказтабија и свију њихових батерија. Бугари су се јако смјестили у тима фортовима.

Тако „Бугарска Агенција“. Међутим кружи вијест из приватног извора да је Једрене већ пало и да је победоносна коњица братске Србије већ ушла у Једрене.